

۲۰۲۱/۱۲/۲۰

رحیم شنسب

شب یلدا

این چندمین سال است که در مورد یلدا همان نوشته قبلی خود را به دوستان گرامی تقدیم می دارم و در کمال بی حوصلگی در نوشتن، این متن را به اشتراک می گذارم، ولو خواندن مطالب مطول دیگران را نیز بی حوصله می سازد،

ولی هدف اینست که نباید در امر حفظ فرهنگ چند هزار ساله کوتاهی کرد و این غبار غم و تاریکی ۴۵ ساله در کشور بالای فرهنگ لااقل ۴۵۰۰ ساله حاکم گردد. درین ۴۵ سال، بیست سال اخیر آن بارقهء امیدی را مشهود ساخت که (خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود) و دولت مردان آن بغیر از دزدیدن و چپاول پول و سرمایه، امیدها، آرزوها، آمل، تلاش ها، عزت، غرور، هدفمندی، خوشبختی، توانمندی ها، دورنمای سعادت، پیشرفت، روشنگری و روشنایی و آنچه خصوصاً نسل جوان به آن امید بسته بود، به یغما بردند و به خاک یکسان کردند که البته پشتوانه بیرونی هم داشتند.

اینهم بار دیگر اشتراک گذاری متن

افسوس که عمر خود تباهی کردیم صد قافلهء گناه راهی کردیم

در دفتر ما نماند یک نکته سفید از بس به شب و روز سیاهی کردیم

و همین طور است ۴۵ سال سیاهی شب و روز و یلدا که تا کنون بیشتر از شانزده هزار شب سپری، ولی روشنی روز نمی آید که نمی آید .

یگانگی و منشء مشترک یلدا- حنوکا- کرسمس

بی نیازی از تمیز کفر و دین آزاد بود از کجا جوشید یا رب اختراع ننگ ها؟ (بیدل)

یلدا، حنوکا و کرسمس منبع مشترکی دارند، شب ۲۱ دسامبر (۳۰ قوس) شب یلدا و ۲۳ دسامبر عید حنوکا و ۲۴ دسامبر عشای ربانی و ۲۵ دسامبر روز تجلیل کرسمس است .

۱ حنوکا (به عربی: حنکة یا عید الأناوار) یا عید اخلاص یکی از جشن های باستانی یهودیان است. این جشن که هشت روزه است تقریباً با ایام کریسمس مسیحیان همزمان است. این جشن هر سال در ماه دسامبر تجلیل میگردد]

در نتیجه رهایی از جنگهای یونانیان و سوریایی ها یهودیان این مناسبت را با عنوان عید روشنایی ها (حنوکا) جشن میگیرند. [منوره حنوکیا شمعدانی ۹ شاخه و یکی از نمادهای جشن حنوکای یهودیان است که در هشت روز عید حنوکا و یکی پس از دیگری روشن میشود. این شمعدان در مقابل شمعدان هفت شاخه ای است که در معبد سلیمان روشن میشد. منورا مهمترین سمبل قدیمی یهودیان است که معمولاً به همراه ستاره داوود به کار میرود].

با قاطعیت می توان گفت که یهودیان در آئین مذهبی خود روز عزا ندارند و همه مراسم و اعیاد آنان حاکی از شادمانی و توام با امید به آینده است. در هر یک از این اعیاد خوردنیهای مخصوص سر سفره نهاده می شود ، زیرا رسم بر آن است که بزرگترها در حنوکا به کودکان هدیه می دهند و آنان را شاد می سازند و شربنی های مخصوص تهیه و صرف می گردد، (هاوا ناگیلا) (در عبری به معنای: بیابید شادی کنیم) مشهورترین ترانه ای عبری در دنیاست؛ در شب روشنایی حانوکا خوانده می شود. واضحاً این عید روشنایی از یلدا یا عید تولد یا زایش چندین هزار ساله آریایی ها، میترائی ها و زردشتی اقتباس شده و چون آن مراسم را قبل از دیانت یهودی تجلیل می کردند همان تاریخ و همان مراسم را بنام حنوکا و روشنایی مورد تجلیل قرار دادند منتها عید یهودی.

۲- کریسمس : کریسمس یکی از بزرگترین جشن های دنیاست و بسیاری عقیده دارند که بزرگترین جشن در جهان است. همه میدانیم که طی کریسمس کوچه و خیابان ها را چراغانی میکنند و به تزئین درختان میپردازند . هر سال به مناسبت به دنیا آمدن حضرت عیسی (ع) جشنی برپا میشود که به آن کریسمس میگویند. همانطور که به احتمال زیاد میدانید حضرت عیسی هسته مرکزی دین مسیحیت است و اهمیت زیادی برای پیروان این دین دارد. همه ساله در کشورهایهایی که دین رسمی آنها مسیحیت است کریسمس به صورتی بسیار گسترده برپا میشود و همه در آن به میمنت به دنیا آمدن حضرت مسیح جشن میگیرند و پایکوبی میکنند.

گفتنی است مراسمی که در کریسمس انجام میشود، کمی در بین پیروان کاتولیک ها و پروتستان ها متفاوت است اما اغلب این اعمال بین کاتولیک ها و انگلیکان ها مشترک میباشد. مهمترین رسمی که در کریسمس وجود دارد تهیه شام مخصوص و گردهم جمع شدن اعضای خانواده است؛ به این منظور غذاهایی بسیار رنگین طبخ میکنند اگر توجه داشته باشید، در تمامی جشن های کریسمس از اشیا و سمبل های خاصی استفاده میکنند درست مانند آریایی ها که برای تجلیل نوروز از سمبل های خاصی چون سفره هفت سین استفاده مینمایند. در اینجا به صورت خلاصه مهمترین سمبل های کریسمس را به شما معرفی میکنم، یکی از مهم ترین رسوماتی که در کریسمس وجود دارد، دادن و گرفتن تحایف است. این رسم به این دلیل به وجود آمد که نشان بدهد هر تحفه ای به نوبه خود خوب و با ارزش است اگر بخواهیم به پیشینه دقیق کریسمس اشاره کنیم باید بگوییم که در حقیقت کلیسا جشن زادروز میترا خدای نور و روشنایی را با جشن بزرگداشت زادروز عیسی که عهد جدید او را نور و روشنی جهان می نامد، جایگزین کرده است و کلیسای کاتولیک به این امید که پیروان آیین میترا به سمت مسیحیت کشیده شوند، به آنان اجازه داد تا به عنوان بزرگداشت زادروز تولد مسیح به برگزاری جشن و سرور خود در تاریخ معین شده پیشین ادامه بدهند. و این امر بشکل قطع معلوم است که تاریخ تولد حضرت عیسی را کسی نمی داند بناً پیروان حضرت عیسی همان مراسم یلدا را منحیث تولد عیسی بشکل سمبولیک پذیرفتند .

۳- شب یلدا:

شب هجرانت ای دلیر، شب یلدا است پنداری رخت نوروز و دیدار تو عید ماست پنداری

واژه «یلدا» به معنای «زایش زادروز» و تولد است. آریایی های باستان با این باور که فردای شب یلدا با دمیدن خورشید، روزها بلندتر میشوند و تابش نور ایزدی افزونی مییابد، آخر پاییز و اول زمستان را شب زایش مهر یا زایش خورشید میخواندند و برای آن جشن بزرگی برپا میکردند و از این رو به دهمین ماه سال قوس یا دی (دی در دین زرتشتی به معنی دادار و آفریننده) میگفتند که ماه تولد خورشید بود.

شب یلدا یا شب چله یکی از کهنترین جشن های آریایی است. [در این جشن، طی شدن بلندترین شب سال و به دنبال آن بلندتر شدن طول روزها در نیم کره شمالی، که مصادف با انقلاب زمستانی است، گرمی داشته میشود.

نام دیگر این شب «چله» میباشد، فرقه های گوناگون عیسوی، با تفاوت هایی، زادروز مسیح را در یکی از روزهای نزدیک به انقلاب زمستانی میدانند و همچنین جشن سال نو و کریسمس را همچون تقویم کهن سیستانی در همین هنگام برگزار می کنند. به روایت البیرونی، مبدأ سالشماری تقویم کهن سیستانی از آغاز زمستان بوده و جالب اینکه نام نخستین ماه سال آنان نیز «کریست» بوده است. منسوب داشتن میلاد به میلاد مسیح، به قرون متأخرتر باز میگردد و پیش از آن، آنگونه که ابوریحان بیرونی در آثار الباقیه نقل کرده است، منظور از میلاد، میلاد مهر یا خورشید است. یلدا به زمان بین غروب آفتاب از ۳۰ قوس (آخرین روز پاییز) تا طلوع آفتاب در اول ماه جدی یا دی (نخستین روز زمستان) گفته میشود.

خانواده ها عموماً با تهیه غذاء و میوه ها و جمع شدن دور هم به تجلیل شب یلدا می پردازند، خصوصاً موجودیت تربوز یا هندوانه و انار در سفره شب یلدا مهم است. سرخی تربوز و انار تداعی سرخی و روشنی آفتاب بوده و دانه های زیاد انار و هسته تربوز معنی باروری، و آرزوی تعدد و تجمع اعضای خانواده ها را باهم معنی میدهد.

یلدا برگرفته از یک واژه سُرّیانی می باشد که به تولد و زایش معنی شده است. سُرّیانی زبان رایج مسیحی ها بوده است که از تحقیق و بررسی در کتب تاریخی واژه نامه ها کسب شده است دانشمندان بزرگ و تقویم شناس ابوریحان بیرونی با نام میلاد اکبر از شب یلدا یاد می کند و آن را میلاد خورشید دانسته است.

واژه یلدا به طور دقیق مشخص نیست که چطور و چه زمانی به زبان فارسی ورود کرده است. بسیاری از باستان شناسان هفت هزار سال پیش را برای تاریخ شب یلدا مطرح کرده اند. ظروف سفالی دوران قبل از تاریخ را به استناد گرفته اند چرا که نقوش حیوانی ماه های آریائی همچون عقرب (گژدم) و قوس (زه و کمان) در داخل این ظرف ها حک شده اند البته ناگفته نماند نقوش کشفیات باستان شناسی و کتیبه ها نادرند ولی باستان شناسان بر این باورند که تا ۷۰۰۰ سال پیش نیز میتوان آیین مربوط به شب یلدا را رصد کرد.

با تمام این تفاسیر چیزی که به عنوان شب یلدا به رسمیت شناخته شده است به ۵۰۰ سال پیش از میلاد برمیگردد و تاریخ وارد شدن آن به تقویم رسمی آریائی های باستان مربوط می شود تقویمی که شامل گاه شماری مصری ها و بابلی ها است.

با توضیح هدف، ماهیت و خصوصیت زمانی یلدا، حنوکا و کرسمس ثابت است که منبع، مصدر، مرجع و سرچشمه این فرهنگ یگانه است ولی هر دینی و فرهنگی و مردمانی این پدیده ها را به ذوق، سلیقه، اقتضای دین و مذهب خود صبغه و رنگ و فورم، بخصوص خود را با آن ملتصق نموده اند.

شور وحدت و کثرت به درد سر نروی حدیث ذره و خورشید مبحثی است قدیم

اسلام یکی از ادیان بزرگ جهان است، هدف دین اکمال مکارم اخلاق در دنیا و رستگاری آن جهان است، هیچ دینی بخصوص اسلام ضدیتی با فرهنگ مردمان ندارد، ولی عرب ها که غیر از اسلام فرهنگ تاریخی ندارند ضدیت با فرهنگ دیگران خصوصاً فرهنگ آریائی ها را نشانه میگیرد و ملا های نوکر شان در مورد مراسم نوروز یلدا و سائر خصوصیت های فرهنگی اقوام دهن پارکی می کنند.

یگانگی دید انسانها در مورد فرهنگ مشترک و هدف مشترک از راه و رسم مختلف ادیان مسائلی است که انسان امروز باید به وسعت نظر جهان را به نظاره گیرد، شعر (عماد خراسانی) هر بیت آن معانی و مفاهیمی را توضیح می دهد که من با قلم قاصر و شکسته ای خود می خواستم آنرا وضاحت دهم که نتوانستم:

پیش ما سوختگان مسجد و میخانه یکیست
حرم و دیر یکی، سبزه و پیمانہ یکیست

این همه جنگ و جدل حاصل کوه نظری است
گر نظر پاک کنی کعبه و بتخانه یکیست

هر کسی قصه‌ی شوقش به زبانی گوید
چون نکو می‌نگرم حاصل افسانه یکیست

این همه قصه ز سودای گرفتاران است
ور نه از روز ازل دام یکی، دانه یکیست

گر زمن پرسى از آن لطف که من می‌دانم
آشنا بر در این خانه و بیگانه یکیست

هیچ غم نیست که نسبت به جنونم دادند
بهر این یک دو نفس عاقل و دیوانه یکیست

عشق آتش بود و خانه خرابی دارد
پیش آتش دل شمع و پر پروانه یکیست

گر به سر حد جنونت ببرد عشق «عماد»
بی‌وفایی و وفاداری جانانه یکیست

برای مطالب دیگر رحیم شنسب روی عکس کلیک کنید